

Sygn. akt I CSK 297/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)
SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)
SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa B.G.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "[...]" w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 3 października 2019 r.,
skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 4 sierpnia 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. nie obciąża B.G. obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej "[...]" w W..**

UZASADNIENIE

- 1. Wyrokiem z 3 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w W.:**

I. zasądził od Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]” z siedzibą w W. na rzecz B.G. kwotę 190 000 zł z odsetkami ustawowymi od 12 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty (pkt I);

II. w pozostałej części oddalił powództwo;

III. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4 600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

IV. zasądził od Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]” z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. kwotę 8 500 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od której powódka była zwolniona.

2. Wyrokiem z 4 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu apelacji pozwanej:

I. zmienił zaskarżony wyrok w punktach pierwszym, trzecim i czwartym w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie kwoty 190 000 zł z ustawowymi odsetkami od 12 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz zasądził od B.G. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]” w W. kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

II. zasądził od B.G. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]” w W. kwotę 14 900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy: B.G. jest córką K.Z., zmarłego [...]1989 r. Powódka nabyła spadek po K.Z. w całości. K.Z. do swojej śmierci pozostawał członkiem (...) Spółdzielni Mieszkaniowej i przysługiwało mu spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu nr [...]1, położonego w W. przy ul. G.. Prawo to wygasło na skutek śmierci członka.

Uchwałą z 24 marca 1990 r. (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa w W. dokonała odłączenia zasobów majątkowych grup członkowskich nr 5 i 9 w celu utworzenia Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]”. Za datę podziału przyjęto dzień 24 marca 1990 r. Zgodnie z § 52-53 tekstu jednolitego statutu SM „[...]” z 17 listopada 2007 r. Spółdzielnia zobowiązana jest nie później niż w terminie jednego miesiąca od dnia opróżnienia lokalu zajmowanego przez byłego członka i osoby z nim zamieszkałe dokonać wypłaty wkładu mieszkaniowego.

W lokalu nr [...]1 do 6 maja 2008 r. zamieszkiwała H.Z.K., konkubina ojca powódki. W dniu 23 kwietnia 1991 r. pozwana zwróciła się do H.Z.K. o przekazanie lokalu w terminie nieprzekraczalnym do 15 maja 1991 r., podnosząc, iż zajmuje ona lokal bez tytułu prawnego. W dniu 21 października 1991 r. pozwana wniosła pozew do Sądu Rejonowego w W. przeciwko H.Z.K. o orzeczenie jej eksmisji z lokalu. W odpowiedzi na pozew H.Z.K. wniosła o zawieszenie postępowania w związku z nierozpatrzeniem jej wniosku o przyjęcie w poczet członków oraz przydział przedmiotowego lokalu. W dniu 17 lutego 2004 r. Spółdzielnia podjęła uchwałę, w której odmówiła H.Z.K. przyjęcia w poczet członków. Uchwała nie została zaskarżona. Dnia 8 grudnia 2004 r. Sąd Rejonowy w W. podjął postępowanie, a następnie wyrokiem z dnia 30 marca 2006 r. nakazał H.Z.K. oraz L.K. opróżnienie i opuszczenie lokalu nr [...] bez prawa do lokalu socjalnego. Na skutek apelacji Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 16 lutego 2007 r. oddalił apelację. Wyrok uprawomocnił się 25 maja 2007 r. Wskutek przeprowadzonej eksmisji, w dniu 6 maja 2008 r. nastąpiło przekazanie lokalu na rzecz pozwanej.

W dniu 26 lutego 2009 r. pozwana zawarła umowę ustanowienia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego nr 1124 z J.L.. W dniu 5 marca 2009 r. Spółdzielnia ustanowiła na rzecz J.L. odrębną własność. W dniu 14 października 2011 r. nieruchomość została sprzedana G.W. .

B.G. pismem z 9 lutego 2004 r. zwróciła się do pozwanej z wnioskiem o wypłacenie zrewaloryzowanego wkładu mieszkaniowego dotyczącego przedmiotowego lokalu. W odpowiedzi Spółdzielnia odmówiła wypłaty wkładu, uzasadniając to faktem nieopóżnienia lokalu przez H.Z.K.. W dniu 7 lutego 2014 r. powódka ponownie wystąpiła o rozliczenie się pozwanej z tytułu wkładu mieszkaniowego za lokal nr [...]1 przy ul. G. w W.. Spółdzielnia pismami z 1 września 2014 r. i 14 października 2014 r. poinformowała powódkę o wyliczeniu równowartości zrewaloryzowanego wkładu lokatorskiego na kwotę 109,77 zł.

Powódka określiła wartość lokalu na kwotę 190 000 zł, co nie było kwestionowane przez stronę pozwaną.

3. Sąd Apelacyjny, pomimo podzielenia ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy, dokonał odmiennej ich oceny prawnej. Wskazał przede

wszystkim, że do wygaśnięcia prawa do lokalu doszło 30 listopada 1989 r. w chwili śmierci K.Z., zaś do opróżnienia tego lokalu 6 maja 2008 r. Zgodnie zaś z ogólną regułą międzyczasową dającą się wyprowadzić z art. XXVI Przepisów wprowadzających Kodeks cywilny do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie ustawy nowej (ustawy nowelizującej) stosuje się ustawę dotychczasową, tj. ustawę, w czasie obowiązywania której powstał dany stosunek prawny. W chwili wygaśnięcia prawa do lokalu obowiązywała ustawa z 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, na gruncie której opróżnienie (wydanie) lokalu nie było warunkiem zwrotu wkładu mieszkaniowego (art. 210 § 1 Pr. spółdz.). Zgodnie z treścią art. 218 § 4 Pr. spółdz. (w brzmieniu obowiązującym w dniu 30 listopada 1989 r.), w razie wygaśnięcia lokatorskiego prawa do lokalu spółdzielnia zwraca osobie uprawnionej wkład mieszkaniowy. Należność z tego tytułu powinna odpowiadać wkładowi mieszkaniowemu, który obowiązany jest wnieść członek spółdzielni ubiegający się o przydział nowo wybudowanego lokalu mieszkalnego tej samej wielkości i o zbliżonym wyposażeniu. Zasady jej obliczania ustala statut. Roszczenie o zwrot wkładu jest zbywalne i podlega egzekucji.

Zgodnie zaś z treścią § 73 statutu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W., spółdzielnia zobowiązana jest nie później niż w terminie jednego miesiąca od dnia opróżnienia lokalu zajmowanego przez byłego członka i osoby z nim zamieszkałe, dokonać wypłaty należności, o których mowa w §§ 71 i 72. Spółdzielni przysługuje prawo przy dokonywaniu wypłaty potrącenia swych należności, przypadających od członka. Z kolei, stosownie do § 71 statutu, za podstawę ustalenia należności z tytułu wkładu mieszkaniowego przyjmuje się wysokość wkładu mieszkaniowego, który obowiązany jest wnieść członek spółdzielni, ubiegający się o przydział nowo wybudowanego lokalu mieszkalnego tej samej wielkości i o zbliżonym wyposażeniu (ust. 1). Wysokość wkładu mieszkaniowego ustala się biorąc pod uwagę aktualne zasady kredytowania spółdzielczego budownictwa mieszkaniowego oraz powierzchnię użytkową mieszkania (ust. 2). Należność ustala się na dzień ustania członkostwa, a jeżeli lokatorskie prawo do lokalu wygasło wcześniej - na dzień wygaśnięcia prawa (ust. 3). Analogiczne postanowienie, co zawarte w § 73 statutu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W., przewidziane też zostało w § 76 statutu SM „[...]”.

W oparciu o powyższe Sąd Apelacyjny wskazał, że B.G. w związku z wygaśnięciem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu nr [...]1 przy ul. G. w W. nie przysługiwało prawo żądania wartości rynkowej tego lokalu, a zatem powództwo nie mogło zostać uwzględnione. O ile samo roszczenie o zwrot wkładu mieszkaniowego powstawało z chwilą wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, to wymagalne stawało się z upływem miesiąca od dnia opróżnienia lokalu (§ 73 statutu). Nadto, stosownie do treści § 71 ust. 3 statutu, to data śmierci K.Z., co oznaczało też utratę członkostwa w spółdzielni, wyznaczała dzień, na który ustalana była należność z tytułu wkładu mieszkaniowego. W toku postępowania powódka nie podnosiła żadnych zastrzeżeń co do wyliczenia wysokości wkładu dotyczącego lokalu nr [...]1 przy ul. G. w W., ustalonego na dzień śmierci K.Z., przedstawionego w zaświadczeniu SM „[...]” z 1 września 2014 r. (109,77 zł). Powódka nie przedstawiła ani twierdzeń, ani tym bardziej jakichkolwiek dowodów na to, że wartość wkładu mieszkaniowego powinna być inna, nie zgłosiła też żadnych zastrzeżeń do wyliczenia przedstawionego w zaświadczeniu z 1 września 2014 r.

Uznając, że powództwo mogłoby ewentualnie podlegać uwzględnieniu w zakresie kwoty 109,77 zł, Sąd Apelacyjny zdecydował o oddaleniu powództwa w całości, ponieważ zasądzenie tej kwoty w żadnym zakresie nie stanowiłoby o zaspokojeniu interesu powódki, którego ochrony dochodziła w niniejszym postępowaniu, natomiast definitywnie zamykałoby jej drogę dochodzenia roszczeń związanych ze zwrotem wkładu mieszkaniowego w związku z wygaśnięciem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu nr [...]1 przy ul. G. w W.. Oddalenie powództwa o zasądzenie kwoty 190 000 zł stanowiącej rynkową wartość tego lokalu stworzy stronie powodowej możliwość rozważenia, czy przepisy obowiązującego prawa przewidują instrumenty, które mogłaby wykorzystać w celu ochrony swoich praw majątkowych jako spadkobiercy po K.Z., w tym przysługującego jej prawa uzyskania zwrotu wkładu mieszkaniowego, co przewiduje art. 218 § 4 Pr. spółdz. oraz statutu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W..

Sąd Apelacyjny wskazał dodatkowo, że brak podstaw do uznania, iż powódka zrzekła się roszczeń z tytułu zwrotu wkładu mieszkaniowego.

Przedstawione w toku sprawy oświadczenia powódki dowodzą jedynie, że żadnych roszczeń nie zgłasza wobec konkubiny ojca H.Z.K..

4. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła B.G., zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie art. 11 ust. 2¹ ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 11 lit. c ustawy z 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, jak też naruszenie przepisów prawa procesowego: art. 379 pkt 2 K.p.c. w zw. z art. 88 K.p.c., 89 § 1 K.p.c. i 91 K.p.c. oraz art. 386 § 2 K.p.c. Skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego w W., zniesienia postępowania w obu instancjach i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

5. W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana spółdzielnia mieszkaniowa domagała się jej oddalenia i zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. W pierwszej kolejności podlegają rozpoznaniu zarzuty naruszenia prawa procesowego, zwłaszcza zaś zarzut nieważności postępowania. W niniejszej sprawie zarzut ten został sformułowany niejako na dwóch poziomach, albowiem skarżąca wywodzi, że nieważnością dotknięte było zarówno postępowanie przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że nieważność postępowania nieuwzględniona przez sąd drugiej instancji z urzędu lub na zarzut strony stanowi uzasadnioną podstawę skargi, ale tylko wtedy, gdy miała znaczenie dla wyniku sprawy przed sądem drugiej. Skoro bowiem skarga kasacyjna przysługuje od orzeczeń sądu drugiej instancji, to wyłączone jest bezpośrednie badanie w postępowaniu kasacyjnym naruszenia przepisów postępowania przez sąd pierwszej instancji, w tym również naruszeń prowadzących do nieważności postępowania. Kwestia ta może podlegać badaniu i rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy jedynie pośrednio, poprzez przytoczenie przez skarżącego w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 K.p.c. stosownego zarzutu

naruszenia przez sąd odwoławczy art. 378 § 1 K.p.c. lub art. 386 § 2 K.p.c. Wobec tego uchybienie sądu drugiej instancji, polegające na niewzięciu pod rozwagę – z urzędu lub w ramach zarzutu apelacyjnego - nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, stanowi usprawiedliwioną podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 2 K.p.c. tylko wówczas, gdy mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy przed sądem drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2007 r., V CSK 62/07, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., IV CSK 494/13, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2017 r., V CSK 117/17, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2019 r., V CSK 137/18, niepubl.). W skardze kasacyjnej skarżący powinien więc wykazać taki wpływ.

7. Przyczyną, z którą skarżąca wiąże nieważność postępowania (zarówno przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji), jest brak należytego umocowania pełnomocnika procesowego powódki. Pełnomocnik powódki przedłożył wraz z pozwem pełnomocnictwo do reprezentowania powódki przed sądami powszechnymi obydwu instancji w sprawie o zapłatę zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej „[...]” w W.. W ocenie skarżącej, skoro Sąd Apelacyjny uznał, że sprawa odnosiła się do żądania zapłaty rynkowej wartości lokalu, a nie zwrotu zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego, pełnomocnik powódki nie był umocowany do występowania w tej sprawie.

Przedstawione rozumowanie, choć częściowo osadzone na poglądzie wyrażonym przez Sąd Apelacyjny, jest wadliwe. W realiach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, że powódka dochodziła kwoty 190 000 zł, przy czym roszczenie swoje wywodziła z faktu wygaśnięcia lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego i wynikającego stąd uprawnienia do „odzyskania” wkładu mieszkaniowego (w pozwie nazywanego wkładem budowlanym) z tym prawem związanego. Oczywiście jest przy tym, że wolą powódki było uzyskanie tegoż wkładu nie w kwocie nominalnej, lecz w wysokości istotnie wyższej, mającej wartość realną, nie zaś symboliczną. W niniejszej sprawie przedmiotem oceny jest zatem stosunek prawny o charakterze zobowiązaniowym, w którym spółdzielnia jest dłużnikiem, a powódka wierzycielem, świadczenie zaś polega na zapłacie kwoty stanowiącej zwaloryzowany wkład mieszkaniowy (według dawnego przepisu) bądź kwoty

stanowiącej wartość rynkową lokalu (według nowego przepisu). Obie kwoty znacznie różnią się między sobą, co jest przyczyną sporu w niniejszej sprawie. W świetle żądania pozwu i jego uzasadnienia nie może budzić wątpliwości, że kwestia nazewnictwa sposobu przeliczenia kwoty nominalnej wkładu mieszkaniowego do kwoty o realnej wartości jawi się jako drugorzędna, nie wpływając w żadnej mierze na tożsamość przedmiotu sprawy i zakresu umocowania pełnomocnika. Sama bowiem powódka dochodziła roszczenia powstałego w dacie śmierci jej ojca, jednakże zdefiniowanego co do wysokości w dacie opróżnienia lokalu.

W konsekwencji zarzutu nieważności postępowania przed sądem pierwszej i drugiej instancji nie można podzielić.

8. Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, przy uwzględnieniu niespornej okoliczności wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego przysługującego K.Z. i niezwrócenia jego spadkobierczyni wkładu mieszkaniowego, ma rozstrzygnięcie jakie regulacje prawa materialnego znajdują zastosowanie, jeżeli prawo do przedmiotowego lokalu wygasło w dniu 30 listopada 1989 r., zaś lokal został opróżniony w dniu 6 maja 2008 r. W dacie wygaśnięcia prawa do lokalu obowiązywał art. 218 § 4 Prawa spółdzielczego, zgodnie z którym w razie wygaśnięcia lokatorskiego prawa do lokalu spółdzielnia zwraca osobie uprawnionej wkład mieszkaniowy. Należność z tego tytułu powinna odpowiadać wkładowi mieszkaniowemu, który obowiązany jest wnieść członek spółdzielni ubiegający się o przydział nowo wybudowanego lokalu mieszkalnego tej samej wielkości i o zbliżonym wyposażeniu. Zasady jej obliczania ustala statut. Roszczenie o zwrot wkładu jest zbywalne i podlega egzekucji. Równocześnie statut (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (poprzedniczki prawnej pozwanej) określał wówczas, że spółdzielnia zobowiązana jest nie później niż w terminie jednego miesiąca od dnia opróżnienia lokalu zajmowanego przez byłego członka i osoby w nim zamieszkałe, dokonać wypłaty należności, o których mowa w § 71 i 72, a zatem wkładu mieszkaniowego, z prawem dokonania potrącenia należności wzajemnych (§ 73). Nie budzi wątpliwości, że w analizowanym czasie art. 218 § 4 w zw. z art. 229 § 1 Pr. spółdz. nie uzależniały powstania roszczenia

o zwrot wkładu mieszkaniowego od wydania (opróżnienia) lokalu (wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 2012 r., IV CSK 310/11, niepubl.).

W dniu 6 maja 2008 r. zagadnienie to regulował natomiast art. 11 ust. 2¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zgodnie z którym w wypadku wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego spółdzielnia wypłaca osobie uprawnionej wartość rynkową tego lokalu. Przysługująca osobie uprawnionej wartość rynkowa nie może być wyższa od kwoty, jaką spółdzielnia uzyska od osoby obejmującej lokal w wyniku przetargu przeprowadzonego przez spółdzielnię zgodnie z postanowieniami statutu. Równocześnie ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych określała, że warunkiem wypłaty wartości rynkowej tego lokalu jest opróżnienie lokalu (art. 11 ust. 2⁴).

W wyroku 19 maja 2016 r. (IV CSK 586/15, niepubl.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 11 ust. 2 u.s.m., w wypadku wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, spółdzielnia zwracała zgodnie z postanowieniami statutu osobie uprawnionej wniesiony wkład mieszkaniowy albo jego wniesioną część, zwaloryzowane według wartości rynkowej lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość, a roszczenie o wypłatę wkładu albo jego części stawało się wymagalne z chwilą opróżnienia lokalu, o którym mowa w art. 7 ust. 1. Roszczenie osoby uprawnionej powstawało zatem z chwilą wygaśnięcia prawa lokatorskiego, a stawało się wymagalne z chwilą opróżnienia lokalu. Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw nadała nowe brzmienie m.in. artykułowi 11 ust. 2 *in fine* u.s.m., wprowadzając regułę, że warunkiem wypłaty wartości wkładu mieszkaniowego albo jego części jest opróżnienie lokalu, o którym mowa w art. 7 ust. 1 (od dnia 15 stycznia 2003 r.). Zmiana ta oznaczała, że roszczenie o wypłatę wkładu albo jego części powstawało z chwilą opróżnienia lokalu. Kolejna nowelizacja art. 11 u.s.m. nastąpiła w ustawie z 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Warunkiem wypłaty jest nadal opróżnienie lokalu (art. 11 ust. 2⁴ u.s.m.), jednakże wypłata obejmuje wartość rynkową tego lokalu (art. 11 ust. 2⁴ u.s.m.) (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca

2010 r., III CSK 295/09, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 25 lutego 2015 r., IV CSK 353/14, niepubl.).

Nie można zatem nie dostrzec, że nie jest możliwe udzielenie generalnej odpowiedzi na pytanie według jakiej daty ustalać trzeba wysokość przypadającej uprawnionemu należności w przypadku wygaśnięcia lokatorskiego prawa do lokalu. Odpowiedź ta bowiem zależna jest od tego, w jakiej dacie wygasło prawo do lokalu, albowiem art. XXVI P.w.K.c. nakazuje do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie ustaw nowelizujących (w tym wypadku wprowadzający ustawę o spółdzielniach mieszkaniowych) stosować prawo dotychczasowe. Skoro zatem K.Z. zmarł [...] 1989 roku, to przypomnieć przychodzi, że w okresie tym opróżnienie lokalu było co najwyżej – stosownie do regulacji statutu – przesłanką wymagalności roszczenia o wypłatę wkładu albo jego części, które już wcześniej powstało w chwili wygaśnięcia prawa lokatorskiego. Roszczenie osoby uprawnionej o wypłatę należną w związku z wygaśnięciem prawa do lokalu z powodu śmierci członka spółdzielni jest ściśle związane z wierzytelnością, która przysługuje tej osobie do spółdzielni, i wraz z tą wierzytelnością (której ochronie służy) powstaje w chwili wygaśnięcia prawa do lokalu. Opróżnienie lokalu jako przesłanka wypłaty tegoż wkładu (wskazana w statucie) stanowiło jedynie warunek wymagalności tego roszczenia, nie zaś warunek powstania tego roszczenia. Mogła zatem powódka dochodzić kwoty odpowiadającej zwaloryzowanemu (według zasad określonych w statucie) wkładowi mieszkaniowemu na datę wygaśnięcia prawa do lokalu, a nie kwoty odpowiadającej wartości rynkowej lokalu na datę orzekania przez sąd. Powiązanie daty powstania roszczenia o zwrot wkładu z datą wygaśnięcia prawa do lokalu gwarantuje stabilną sytuację stron stosunku prawnego. Przeciwnie stanowisko nakazywałoby przyjąć, że w dacie śmierci K.Z. powstało roszczenie o zwrot zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego, następnie na skutek zmiany przepisów prawa warunkującej wypłatę wkładu mieszkaniowego roszczenie powódki wygasło, by powstać na nowo wraz z opróżnieniem lokalu. Przepisy prawa nie przewidywały wygaśnięcia roszczenia powstałego pod rządami Prawa Spółdzielczego, stąd zaproponowane alternatywne stanowisko nie może się ostać.

9. Reasumując, nie można uznać za zasadny zarzutu naruszenia art. 11 ust. 2¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych poprzez odmowę jego

zastosowania w niniejszej sprawie. Skoro zaś skarga kasacyjna innych zarzutów nie stawia, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ K.p.c. oddalił skargę kasacyjną. Jedynie marginalnie należy zauważyć, że nadzwyczajny charakter skargi kasacyjnej jako środka zaskarżenia przysługującego od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji wyraża się w zakresie kognicji Sądu Najwyższego, przewidzianej w art. 398¹³ § 1 K.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje bowiem skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania. W konsekwencji związanie Sądu Najwyższego granicami zaskarżenia oraz podstawami skargi kasacyjnej sprawia, że skarga kasacyjna będzie podlegać oddaleniu, mimo iż orzeczenie sądu drugiej instancji jest dotknięte wadami prawnymi, jeśli wady te nie powodowały nieważności postępowania, a skarżący ich nie dostrzegał albo nie zdołał wyartykułować w ramach podstaw kasacyjnych. Sąd Najwyższy z urzędu nie poszukuje i nie uwzględnia innych uchybień, niewytkniętych w skardze kasacyjnej, bez względu na ich wagę i znaczenie dla wyniku sprawy. Stwierdzenie to jest konsekwencją przede wszystkim tego, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną, a nie sprawę; Sąd Najwyższy nie jest „trzecią” instancją postępowania.

10. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego znajduje uzasadnienie w treści art. 102 K.p.c. w zw. z art. 391 § 1 K.p.c. w zw. z art. 398²¹ K.p.c. Uwzględniając trudną sytuację osobistą i zdrowotną powódki, Sąd Najwyższy uznał za zasadne zastosowanie wobec niej dobrodziejstwa nieobciążania obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanej.

as]

aj